

Ковтун О.В.

доцент;

Максименко А.Ю.

студентка,

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

СУЧАСНИЙ СТАН, ОСОБЛИВОСТІ, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПРОФЕСІЙНОГО СПОРТУ В УКРАЇНІ

Наразі спорт з кожним днем стає дедалі популярнішим по всьому світові. Його поширення можна пояснити тим, що спорт позитивно впливає на стан фізичного та ментального здоров'я людини і допомагає тримати себе у формі. Спорт об'єднує людей і стосується усіх рівнів сучасного соціуму, впливаючи на основні сфери життєдіяльності суспільства – національні відносини, ділове життя, суспільний стан. Він задає тренди, формує моду, етичні цінності, спосіб життя людей.

Розглядом питання професійного спорту, його історії, стану, проблем та перспектив, формування спортивного законодавства взагалі та в Україні займалися такі дослідники, як Гуськов С.І., Платонов В.Н., Борисова О.В., Костюченко О.А., Линець М.М., Нерода Н.В. та інші.

Проведене вивчення електронних джерел, публікацій, літератури та нормативних документів у сучасному Інтернет-просторі свідчить про збільшення уваги до питань професійного спорту. Тема вивчена достатньою мірою, однак деякі дослідження з часом втрачають актуальність, тож доцільно оновлювати дані.

Метою дослідження є визначення, опис та аналіз сучасного стану, особливостей і проблем професійного спорту в Україні та шляхів їх

вирішення, перспектив розвитку та стратегії розвитку професійного спорту в Україні.

Для проведення дослідження було використано комплексні методи збору, обробки та аналізу статистичної, довідкової, методичної та літературної інформації і наукових публікацій.

Зародження буржуазної культури на початку XVIII ст. сприяло виникненню такого явища як професійний спорт. Він являє собою особливо видовищний спорт, де сюжет протистояння найбільш непередбачуваний, а характер ведення поединку насичений численними перипетіями, що викликають емоційні співпереживання глядачів (футбол, волейбол, баскетбол, великий та настільний теніс тощо), або пов'язаний з проявом особливого ризику (бокс, боротьба, протиборства). Він є галуззю розважального бізнесу, спрямованою на дозвілля населення шляхом надання спортсменами, які мають професійні контракти, видовищних платних спортивних послуг високої якості.

Розвиток професійного спорту обумовлено як власне розвитком самого спорту, так і низкою соціальних умов, що об'єктивно сприяють перетворенню спортивної діяльності на професійну діяльність [2].

В Україні професійний спорт зароджувався і формувався за часів її входження до складу Російської імперії, а пізніше – до Союзу Радянських Соціалістичних Республік. Науково-методичною літературою та нормативно-правовими актами у розвитку професійного спорту на теренах України виокремлено такі етапи, як:

- 1) зародження професійного спорту в Російській імперії (кінець XIX – початок XX століть);
- 2) формування професійного спорту в СРСР (1920–1940 рр.);
- 3) занепад професійного спорту в СРСР (1950–1980 рр.);
- 4) масовий від'їзд висококваліфікованих радянських спортсменів у закордонні напівпрофесійні та професійні клуби (кін. 1980-х – поч. 1990-х рр.);
- 5) створення національних структур професійного спорту і їхня інтеграція до систем міжнародного професійного спорту (поч. 1990-х рр. – дотепер).

На початку 1990-х років в Україні виникла парадоксальна ситуація – наявність великої кількості висококваліфікованих спортсменів, більшість з яких вважали себе професіоналами, і відсутність професійного спорту як такого. Відтоді у суспільстві виникла думка, що всі кваліфіковані спортсмени – професіонали, отже і професійний спорт, хоч і не регламентований законом, існує. Ця точка зору досі притаманна деяким суб'єктам спортивної діяльності, як от федераціям, спортивним товариствам та керівникам, які бажають розвивати свій вид спорту на професійних засадах за державний рахунок. Проте всесвітня історія еволюції спорту свідчить, що на професійній основі можуть розвиватися лише ті види спорту, що викликають зацікавленість у широкого кола

глядачів, засобів масової інформації та спонсорів. Розвиток професійного спорту у розвинених країнах є результатом функціонування ринкової економіки. У той час, як там спорт працює на економіку, в Україні економіка працює на спорт.

Професійний спорт як один із різновидів спорту вищих досягнень, кардинально відрізняється від інших його різновидів тим, що він є сферою розважального бізнесу, метою якого є отримання прибутку від цього виду діяльності. На сьогодні практично жодна з ліг або федерацій України, що іменують себе професійними, за якістю виробленого ними видовища та матеріальними можливостями потенційного споживача не може розраховувати на самофінансування і отримання прибутку від основної діяльності. Саме тому професійні спортивні ліги України ведуть наполегливу боротьбу за збільшення частки коштів із досить скромних бюджетів спортивних організацій, систематично просять фінансової підтримки у адміністрацій міст і областей.

Наразі український професійний спорт перебуває у скрутному становищі через ряд проблем фінансового, правового та культурного характеру. До них можна віднести низький рівень видатків та недостатнє фінансування, трудову міграцію здібних і кваліфікованих тренерів та спортсменів, неупорядковану взаємодію між спортивними клубами, федераціями, командами, клубами і спортсменами з закордонними колегами і командами, хаотичний розвиток, відсутність нормативно-правового регулювання.

Можливими шляхами подолання цих проблем є збільшення фінансування професійного спорту; розробка і регулювання підзаконних актів щодо правового статусу спортсмена-професіонала, що дало б можливість чітко визначити умови, за яких спортсмен визнається професіоналом; порядок укладання контрактів зі спортсменами і тренерами; умови їх фінансування і соціальної захищеності, гарантії захисту їх прав.

Виступи спортсменів України на міжнародних змаганнях різного рівня свідчать про історично обумовлену ефективну систему підготовки спортсменів, проте досвід побудови ефективної системи управління у професійному спорті і раціональна методологія його розвитку практично відсутні.

Виходячи з сучасного стану та проблем національного професійного спорту, перспективи його подальшого розвитку слід пов'язувати з формуванням і зміцненням його національних структур та вдосконаленням процесу їх інтеграції до міжнародних структур професійного спорту. У цьому процесі доречно виділити декілька напрямків:

1) створення передумов до більш цивілізованого переходу спортсменів до іноземних професійних клубів, за яких вони не втрачали б зв'язку з

українським спортом, а прибутки від трансферу використовувалися б на його розвиток;

2) розширення мережі внутрішніх змагань у професійному спорті, а також організація в країні міжнародних професійних турнірів;

3) розбудова в країні інфраструктури професійного спорту як сфери розважального бізнесу, орієнтованої на створення спортивного видовища високої якості і формування потенційного споживача – глядачів, засобів масової інформації, спонсорів;

4) активне залучення перспективних джерел прибутку – продаж прав на телетрансляції змагань, рекламно-спонсорська та ліцензійно-комерційна діяльність, концесії спортивних споруд, будівництво автостоянок навколо спортивних споруд, де проводяться змагання тощо;

5) вдосконалення державного законодавства, яке б стимулювало розвиток бізнесу в країні;

6) формування правових основ професійного спорту в Україні з урахуванням міжнародного досвіду його функціонування [1, с. 10–18].

Професійний спорт є спортивно-підприємницькою діяльністю, що завдяки високій видовищності змагань дає комерційну вигоду для спортивних організацій, ЗМІ та самих спортсменів.

Професійний спорт в Україні з'явився ще за часів Російської імперії, і історичні етапи його розвитку вчинили значний вплив на його сучасний стан та сформували певні особливості.

Наразі він стикається з рядом фінансово-економічних, інституціональних, адміністративно-правових, соціально-культурних та інституціональних проблем.

Беручи до уваги нестабільний стан професійного спорту в Україні та світові інтеграційні процеси, серед основних перспектив його розвитку доцільно виділити розбудову інфраструктури, міжнародну кооперацію, залучення інвестицій, формування та вдосконалення існуючого спортивного та фінансового законодавства.

Список використаних джерел:

1. Професійний спорт як навчальна дисципліна. URL: <http://surl.li/apdkp>
2. Профессиональный спорт: история и современное состояние. URL: <http://surl.li/awqbh>